

tot-bij / om

Het is de vertaling van een bijzonder gevormd Hebreeuws voorzetsel: **בְּעַד** / Bə"àD. Zowel volgens GB als KB hangt het samen met een, in het OTisch hebreeuws niet voorkomend werkwoord, dat in enkele andere verwante Semitische talen wel voorkomt en daar de betekenis heeft van 'afstand hebben tot'. Maar een omgekeerde woordvorming is ook mogelijk, waarbij het werkwoord van het voorzetsel is afgeleid. In dat geval zou het stamwoord dus een combinatie van twee bekende Hebreeuwse voorzetsels kunnen zijn nl. **בְּ** / Be (= bij, in) en **עַד** / "àD (= tot, toe). Geen van de lexica brengt deze mogelijkheid overigens naar voren. Een derde mogelijkheid zou zijn, om **עַד** / "àD te beschouwen als een infinitief van het werkwoord **עָדָה** / "áDáH, dat zowel met 'verdergaan' als met 'verwijderd raken van' wordt vertaald¹. Hoewel wel de mogelijkheid wordt aangenomen dat **עַד** / "àD als voorzetsel van dit werkwoord kan zijn afgeleid (het omgekeerde is overigens ook mogelijk), wordt deze verninding weer niet vermeld.

Voor het bepalen van een precieze betekenis helpen deze etymologische en grammaticale onderzoeken dus nauwelijks.

Het is waarschijnlijk dat de Hebreeuws sprekende bij dit woord **בְּעַד** / Bə"àD minstens aan beide eerder genoemde voorzetsels herinnerd wordt.

Voor het bepalen van de betekenis zijn we dus aangewezen op de context. We volgen GB.

Onder nr 1:

worden daar eerst een aantal teksten genoemd waarin dit voorzetsel gecombineerd staat met het werkwoord **סָגַר** / SáGàR, dat 'sluiten' betekent.

Ri.3:23:

SV:en (Ehud) sloot de deuren van de opperzaal **voor zich toe**.

In een vergelijkbare context vinden we het woord in II Kon.4:4, 33, Jes.26:20. Zonder de deuren als object van sluiten vinden we het in Gen.7:16, Ri.9:51, II Kon.4:21.

In I Sam.1:6 staat:

Eigen vert:.....ja hij-sluit, die-JHWH-van-Israël, tot-bij haar-moederschoot (toe)².

Dan volgen teksten, waarin dit woord gecombineerd wordt met andere werkwoorden.

In Gen.20:18 wordt dit woord in dezelfde context gecombineerd met het werkwoord **עָצַר** / "áTàR, dat met 'versperren' kan worden vertaald.

In Job 1:10 staat:

Eigen vert.: is't-niet-dat jij (God) vlechtwerken maakt **tot-aan-hem-toe** (Job) en **tot-aan-zijn huis-toe** en-**tot-aan-de-al-afheid-toe** die voor-hem in-omsingeling is?

Ook in Ps.139:11 dient dit woord deze betekenis te krijgen:

1. Zie zowle GB als KB.

2. SV vertaalt: omdat de HEERE haar moederschoot toegesloten had. Zo functioneert 'moederschoot' als object bij 'sluiten'. Maar het Hebreeuws laat eigenlijk iets anders horen: God sluit **tot-bij** haar moederschoot. Hanna's moederschoot wordt volgens de toenmalige opvattingen (zie hieover o.a. B Stricker, de geboorte van Horus 5 delen, een uitgave van Oriente Lux bij Brill in Leiden) van binnen daar gesloten, waar de, via de longen ingeademde, lucht=geest de moederschoot kan bereiken om leven te brengen. De moederschoot wordt dus in deze en vergelijkbare teksten niet uit de uitgang gesloten. God sluit dus tot bij de moederschoot, tot aan de moederschoot toe.

Eigen vert.:het licht tot-aan-mij-toe.

Onder nr.2:

vermeldt GB teksten waarin Bâ”àD de betekenis zou hebben van ‘(ergens) door heen’; b.v. door het venster³ heen:

Gen.26:8:

SV: En het geschiedde.....dat Abimelech de koning der Filistijnen **ten venster** uitkeek⁴

SV vertaalt hier correct (en nog mooi ook): Abimelech staat op de uitkijk - en wel, zoals we in het Nederlands kunnen zeggen: ‘aan het venster’. Het Hebr. Bâ”àD hier interpreteren als ‘door heen’ is onnodig. Dat geldt ook voor de volgende teksten:

Ri.5:28, II Sam.6:16, II Kon.9:30, Spr.7:6.

Joël 2:9: vertaalt SV aldus:

.....zij zullen **door** de vensters inkomen als een dief.

Ook hier kan de betekenis zijn ‘bij’ of ‘tot aan’, evenals in Joz.2:15:

SV: Zij liet ze dan neder met een touw **door** het venster.

Hetzelfde geldt voor I Sam.19:12,

In I Kon.1:2 vertaalt

SV: En Ahazia viel **door** een tralievenster.

Het Hebr.woord שְׁבָכָה / SseBáKáH kan met ‘tralie’ vertaald worden, maar of het hier een getralied venster betreft is zeer de vraag, want in de ander teksten waarin dit voorkomt, gaat het juist niet om vensters, maar om een traliewerk. Het lijkt er, ook gezien het vervolg, op, dat Ahazia bij een rooster neervalt ofwel over een tralierooster struikelt. Ook in andere teksten dient Be”àD nauwkeuriger met de daar gebruikte woorden verbonden te worden en ook daar blijkt de vertaling ‘tot bij’ of ‘aan toe’ dan de meeste duidelijkheid aangaande toedracht te verschaffen.

In Hooglied 4:1, 3, en 6:7 vertaalt SV telkens met ‘tussen’ (“tussen de haarvlechten”, maar ook hier kan de vertaling ‘tot bij’ gebruikt worden.

Onder nr. 3

vermeldt GB eerst een reeks van teksten, waarin Bâ”àD op personen betrekking heeft.

In II Kon.19:4 roept koning Hizkia de profeet Jesaja zegt:

SVhef een gebed op

Hebr.: וְנִשְׂאת תְּפִלָּה / WeNáSsáAT TiPheLáH

Letterlijk: en-draag-jij-hoog-heen een-voorspraak

voor het overblijfsel dat gevonden wordt.

Hebr.: בְּעֵד הַשְּׂאִרִית הַנִּמְצְאָה / Be”àD HàShSheAéRieJT

[HàNNiM^oTsáAáH

Letterlijk:het-resterende het-gevondene.

3. Hebr. חָלַן / CháLuWN, dat waarschijnlijk een verlenging is van een twee radicalig stamwoord חָל / ChL, dat ‘gat’ of ‘pijp’ betekent, waarvan ook het woord חָלִיל / CháLieJL, dat meestal met ‘fluit’ wordt vertaald. Zie verder: A.K.van Kooij, Een ontmoetingsgelegenheid gezocht ofwel Met Simson bij de Filistijnen (Maastricht 2003) blz. 128 e.v.,

4. Hebr. שָׁקַף / SháQàPh betekent ‘opmerkzaam zijn’, ‘signaleren’.

Wat betekent Be”àD⁵ hier en in de identieke tekst Jes. 37:4? En wat betekent het in Jer.7:16:

SV: Gij dan, bid (doe geen voorspraak) **voor** dit volk en hef(draag-hoog-heen) geen geschrei noch gebed(voorspraak) aan **voor** hen.

En in Jer.11:14.En wat in

Ex.8:28 (Hebr.telling 24):

SV: Toen zeide farao: Ik zal u laten trekken.....bidt vurig⁶ **voor** mij.

De vertaling ‘jegens’ zou hier en overal waar het om personen gaat, kunnen. Maar het woord kan ook voor zaken staan.

In Ex.32: 30 staat:

SV:misschien zal ik een verzoening⁷ doen **voor** uw zonde⁸.

In Job 2:4:

SV: Toen antwoordde de satan den HEERE en zeide: Huid **voor** huid en al wat iemand heeft, zal hij geven **voor** zijn leven.

In de laatste tekst heeft het de betekenis van ‘ten leven’, in het nederlands eem samentrekking van ‘te ‘ en ‘den’; we kennen ook ‘ter’, b.v. in ter bescherming van, dat is: tot der bescherming van. Wat in Van Dale onder I vermeld staat bij het Nederlandse ‘tot’ is hier van toepassing. B.v. de vereniging **tot** redding van drenkelingen.

Het Nederlandse ‘om’ bereikt hetzelfde. We kiezen daar voorlopig voor.

5. Dit is de vorm die bij een status constructus gebruikt wordt. Het is de vraag of de gewone vorm Bâ”àD wel voorkomt en dat roept weer de vraag op of Be”àD niet de oorspronkelijke vorm is en een combinatie van Be en “àD kan zijn.

6. Hebr. de Hiph’il van עָתַר / “áTàR, dat met ‘bidden’ kan worden vertaald en hier dus eigenlijk ‘doe bidden’ betekent.

7. Hebr. Pi’el van כָּפַר / KáPhàR, meestal met ‘verzoenen’ vertaald, maar letterlijker; ‘bedekken’, eigenlijk betekent het ‘ergens tegen aan doen’, ‘be-tegenen’.

8. Hebr. הִטְאָת / ChàThThàAàT, meestal met ‘zonde’ vertaald, maar het betekent ‘iets doen met iemands waarde’, ofwel ‘verwaarden’; zie A.K.van Kooij e.a. Naar die-JHWH-van-Israël toe, hoofdstuk bij ‘verwaarden’.